

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

EUROPSKI SUD ZA LJUDSKA PRAVA

PRVI ODJEL

PREDMET TÖLLE protiv HRVATSKE

(Zahtjev br. 41987/13)

PRESUDA

STRASBOURG

10. prosinca 2020.

Ova je presuda konačna, no može biti podvrgnuta uredničkim izmjenama.

U predmetu Tölle protiv Hrvatske,

Europski sud za ljudska prava (Prvi odjel), zasjedajući u odboru u sastavu:

Linos-Alexandre Sicilianos, *predsjednik*,

Erik Wennerström,

Lorraine Schembri Orland, *suci*,

i Renata Degener, *zamjenica tajnika Odjela*,

uzimajući u obzir:

zahtjev protiv Republike Hrvatske koji je hrvatska državljanka gđa Neva Tölle („podnositeljica zahtjeva“) podnijela Sudu na temelju članka 34. Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda („Konvencija“) dana 17. lipnja 2013.;

odluku da se Vlada Republike Hrvatske („Vlada“) obavijesti o zahtjevu; očitovanja stranaka;

nakon vijećanja zatvorenog za javnost 17. studenoga 2020. godine, donosi sljedeću presudu koja je usvojena na navedeni datum:

UVOD

1. Podnositeljica zahtjeva predsjednica je udruge za zaštitu žena žrtava obiteljskog nasilja. Osuđena je jer je izjavila da je izvjesni D.O. zlostavljao svoju suprugu nakon što je ona potražila utočište u skloništu za žene kojim upravlja ta udruga. Predmet se odnosi na prigovor podnositeljice zahtjeva zbog povrede njezina prava na slobodu izražavanja zajamčenog člankom 10. Konvencije.

ČINJENICE

2. Podnositeljica zahtjeva rođena je 1956. godine i živi u Zagrebu. Zastupao ju je g. I. Jelavić, odvjetnik iz Zagreba.

3. Vladu je zastupala njezina zastupnica, gđa Š. Stažnik.

4. Činjenično stanje predmeta, kako su ga iznijele stranke, može se sažeti kako slijedi.

5. Podnositeljica zahtjeva predsjednica je Autonomne ženske kuće Zagreb (dalje u tekstu: „Udruga“), udruge osnovane radi pružanja podrške ženama žrtvama nasilja.

6. Udruga je intervenirala u obiteljskom sporu između izvjesnog D.O.-a i njegove supruge C.O. nakon što je ona zatražila pomoć. C.O. i maloljetna kći supružnika boravile su u skloništu za žene kojim upravlja Udruga od veljače do kolovoza 2003. godine; nakon toga C.O. je odvela dijete u inozemstvo.

7. Dana 18. rujna 2003. nacionalne dnevne novine *Večernji list* objavile su intervju s D.O.-om u kojem je tvrdio da je Udruga odgovorna za činjenicu da je njegovu kćer otela njezina majka, koja je s djetetom pobjegla u inozemstvo.

8. Kasnije istog dana, podnositeljica zahtjeva pozvana je da dade telefonski intervju o tom slučaju u radijskoj emisiji emitiranoj uživo, u kojem je objasnila okolnosti postupanja Udruge u tom slučaju te je opovrgnula njenu umiješanost u otmicu djeteta. Prema navodima podnositeljice zahtjeva, i D.O. je bio pozvan da sudjeluje u emisiji, ali nije odgovorio na poziv. Transkript relevantnih dijelova intervjua glasi kako slijedi:

„Voditelj: C.O. vam se obratila jer je bila zlostavljana?

Podnositeljica zahtjeva: Naravno, jer je bila zlostavljana. Iznenadilo me je što je novinarka izjavila da je, nakon što se sastala s D.O.-om nekoliko puta, zaključila da on nije zlostavljač. Doslovno pitam tu novinarku koliko je već dugo stručnjakinja za procjenu toga je li netko zlostavljač ili ne. U njezinoj ulozi osobno se nikada ne bih usudila doći do takvog zaključka, također zato što je posljednjih dvadeset godina dobro poznata činjenica da zlostavljači zlostavljaju u privatnosti vlastitih domova; nisu nepristojni ili agresivni [kad su] u kontaktu s policijom, ili [kad su] u kontaktu s liječnicima [pa kažu] ‚oh, to je užasno, kako se mogla poskliznuti i tako pasti niz stepenice‘; kad razgovaraju sa socijalnim radnicima, uvijek su vrlo pristojni i spremni na suradnju.

Voditelj: A policija obično povjeruje u njihovu priču?

Podnositeljica zahtjeva: Naravno, policijski službenici nekako su uvijek na strani muškarca. Naravno, u tome i leži tragedija i izopačenost cijele priče. Naravno, [zlostavljači] neće, ili će vrlo rijetko, u malom postotku slučajeva biti jednako nepristojni i jednako agresivni, verbalno ili fizički, prema trećim stranama ... [Prema vanjskom svijetu] oni uvijek ostavljaju dobar dojam o sebi, a samo njihove supruge koje su žrtve znaju kako se ponašaju u četiri zida svog doma.

...

Voditelj: Što je onda cilj tog pritiska, samo pozvati Udrugu na odgovornost ili naškoditi njezinu ugledu ili pak postići nešto konkretnije?

Podnositeljica zahtjeva: Pa ne bih rekla, ne bih rekla da se radi isključivo samo o tome, rekla bih zapravo da se radi o tome da gospodin D.O. koji jest bio zlostavljač svoje supruge, nažalost, moram to potvrditi, jer praksa - ne samo [Udruge], već svih skloništa [za žene] u svijetu - pokazuje da žene koje su žrtve kažu samo trećinu onog što su preživjele, a ne sve. Znači zasigurno je tu bilo i puno više toga, nego što nam je C. O. uspjela ispričati, žene se srame govoriti o tome do u detalje, znači da ja ne sumnjam da je C.O. bila žrtva nasilja od strane svog supruga D.O.-a". Međutim, ne bih rekla da je cilj rušenje autoriteta ili renomea [Udruge]. Rekla bih da je pokušaj, ali nažalost loš usudujem se također tvrditi, da se od nasilnika napravi žrtva, a od žrtve napravi nasilnik. Tako mijenjamo uloge, što je posve neprihvatljivo u slučajevima obiteljskog nasilja, jer ovo je goruće pitanje, što će se uskoro potvrditi brojkama [koje je Udruga uspjela pribaviti]...“

9. Dana 19. prosinca 2003. D.O. je podnio privatnu tužbu protiv podnositeljice zahtjeva Općinskom kaznenom sudu u Zagrebu zbog klevete u pogledu njezinih navoda da je zlostavljao suprugu. Dostavio je primjerak snimke radijske emisije i nalaz i mišljenje vještaka o autentičnosti snimke, tražeći da se oni prihvate kao dokazi.

10. Tijekom postupka prvostupanjski je sud saslušao nekoliko svjedoka. Svjedok V.O. izjavio je da je policija intervenirala zbog problema između D.O.-a i C.O., a svjedok S.M.K. također je dao iskaz u tom smislu.

11. Dana 24. svibnja 2007. prvostupanjski sud oslobodio je podnositeljicu zahtjeva optužbi. Ta je presuda ukinuta povodom žalbe i predmet je vraćen na ponovno odlučivanje, jer je Županijski sud u Zagrebu presudio da se relevantne činjenice trebaju utvrditi uz pomoć vještaka i ispitivanjem voditelja radijske emisije.

12. U ponovljenom postupku prvostupanjski je sud odredio vještačenje od strane stalnog sudskog vještaka o autentičnosti zvučnog zapisa radijske emisije koji je dostavio D.O.

13. Dana 6. travnja 2009. vještak je potvrdio autentičnost sadržaja snimke i dostavio je transkript intervjua s podnositeljicom zahtjeva.

14. Podnositeljica zahtjeva osporila je nalaz vještaka, tražeći da se njegovo mišljenje izdvoji iz spisa predmeta. Konkretno, tvrdila je da je tijekom izrade nalaza i mišljenja vještak izravno kontaktirao s D.O.-ovim odvjetnikom, a ne službenim putem preko suda.

15. Dana 21. travnja 2009. podnositeljica zahtjeva zatražila je izuzeće vještaka, ali njezin je zahtjev odbijen uz obrazloženje da je vještak bio ovlašten poduzeti sve potrebne mjere pri izradi nalaza i mišljenja.

16. Prvostupanjski sud odbio je i prijedlog podnositeljice zahtjeva da se ispitaju voditelj radijske emisije i još dva svjedoka, kao i jedan svjedok kojeg je predložio D.O., uz obrazloženje da je njihov iskaz nebitan jer je vještak već saslušan.

17. Dana 18. svibnja 2009. prvostupanjski je sud proglasio podnositeljicu zahtjeva krivom za uvredu, utvrdivši da je naškodila časti i ugledu D.O.-a navodeći da je zlostavljao svoju suprugu. Podnositeljici zahtjeva izrekao je sudsku opomenu i naložio joj je da plati troškove i izdatke postupka u iznosu od 500,00 hrvatskih kuna (HRK; približno 70,00 eura (EUR)) kao i nužne troškove nastale D.O.-u i njegovu odvjetniku u iznosu koji će se utvrditi u naknadnom sudskom rješenju. Mjerodavni dio presude glasi kako slijedi:

„U ovom predmetu sud utvrđuje da je postupanje [podnositeljice zahtjeva] uključivalo sva subjektivna i objektivna obilježja kaznenog djela uvrede ... a ne klevete ...

Naime, kazneno djelo klevete ..., sadržajno, zahtijeva navođenje neke činjenice kao da je istinita, a zapravo je neistinita, a ta [izjava], kad se objektivno tumači, sadržava [upućivanje na] određeni događaj (nešto što se zapravo dogodilo), istinitost kojeg se može utvrditi na isti način za sve ljude. Izjava o činjenicama može uključivati izjavu o određenoj osobini, ali samo ako se odnosi na određenu fizičku ili psihološku osobinu, dok u svim ostalim slučajevima izjava o osobini neke osobe obično uključuje prosudbu o vrijednosti osobe, pa se stoga odnosi na kazneno djelo uvrede, a ne klevete. U ovom je predmetu utvrđeno da je [podnositeljica zahtjeva] [D.O.-a] nazvala zlostavljačem, što nije događaj ni fizička ili psihološka osobina [D.O.-a.] te se stoga može tumačiti samo kao izražavanje negativnog stava ili negativnog mišljenja o vrijednosti [D.O.-a] kao osobe, istinitost koje se ne može procijeniti.

PRESUDA TÖLLE protiv HRVATSKE

Međutim, treba napomenuti da je sud utvrdio da je [D.O.] neosuđivana osoba te [da podnositeljica zahtjeva] nigdje ne navodi da bi sumnjala ili imala saznanja da se protiv [njega] vodi ili vodio kazneni postupak ili da je bio osuđivan zbog eventualnog nasilničkog ponašanja u obitelji. Kod kaznenog djela uvrede, predmet je zaštite čast [pojedince], odnosno zahtjev za poštovanjem osobe, dok se sadržaj uvrede sastoji u omalovažavajućoj, negativnoj prosudbi vrijednosti [D.O.-a]. Prema mišljenju ovog suda [podnositeljica zahtjeva] je premašila dozvoljenu granicu koja bi bila dopuštena istoj kada se kritički u radio emisiji osvrće na poštivanje ili nepoštivanje pravomoćne i ovršne odluke od strane D.O.-a.... Izricanje javne kritike se može odnositi na kritički stav ili promišljanje o nečijem djelovanju, ali ne smije uključivati iznošenje subjektivnih uvredljivih sudova. Nazivajući [D.O.-a] zlostavljačem, [podnositeljica zahtjeva] izrekla je o njemu uopćen negativan sud, koji je po objektivnim kriterijima uvredljiv za onoga kome se izriče."

...

Uzimajući u obzir gore navedeno, sud smatra da se sporni navodi [podnositeljice zahtjeva] izrečeni u radio emisiji ne mogu smatrati opravdanom kritikom u smislu članka 203. Kaznenog zakona, koji govori o isključenju protupravnosti kod kaznenog djela protiv časti i ugleda. Naime, iz načina izražavanja [podnositeljice zahtjeva] te stavljajući sporni navod u cjelokupni sadržaj i kontekst sporne radio emisije, sud je utvrdio da je [podnositeljica zahtjeva] omalovažavajućim tonom govorila o [D.O.-u] i iznosila negativan i uvredljiv sud o vrijednosti [njega kao] osobe."

18. Prvostupanjski sud odbio je i zahtjev podnositeljice zahtjeva za izdavanje nalaza i mišljenja vještaka iz spisa kao nezakonito pribavljenog dokaza, ali nije pružio obrazloženje zašto voditelj radijske emisije nije ispitan.

19. Dana 7. srpnja 2009. drugostupanjski sud odbio je žalbu podnositeljice zahtjeva kao neosnovanu. Presudio je da, iako prvostupanjski sud nije pružio nikakvo obrazloženje u vezi s neispitivanjem voditelja radijske emisije, to nije postupak u cjelini učinilo nepoštenim, s obzirom na to da je bilo dovoljno dokaza za osudu podnositeljice zahtjeva. Smatrao je i da je prvostupanjski sud uspostavio pravičnu ravnotežu između slobode izražavanja podnositeljice zahtjeva i zaštite prava D.O.-a.

20. Podnositeljica zahtjeva osporila je ta utvrđenja pred Ustavnim sudom Republike Hrvatske, koji je 13. prosinca 2012. godine odbio njezine prigovore kao neosnovane.

21. Odluka Ustavnog suda dostavljena je podnositeljici zahtjeva 19. prosinca 2012. godine.

MJERODAVNI PRAVNI OKVIR

22. Mjerodavno domaće pravo citirano je u predmetu *Miljević protiv Hrvatske* (br. 68317/13, stavci 31. - 32., 25. lipnja 2020.).

23. Mjerodavnim odredbama Kaznenog zakona (Narodne novine br. 110/97 s naknadnim izmjenama i dopunama) predviđeno je kako slijedi:

Članak 66.

„(1) Sudska opomena je kaznenopravna sankcija koja se kao mjera upozorenja može primijeniti prema počinitelju kaznenog djela za koje je zakonom propisana kazna zatvora do jedne godine ili novčana kazna, ako se prema načinu djelovanja počinitelja, njegovoj krivnji i prouzročenoj posljedici radi o očito lakom obliku tog djela, i kad se s obzirom na sve okolnosti koje se tiču počinitelja, posebno njegova odnosa prema oštećeniku i naknadi štete prouzročene kaznenim djelom steknu uvjeti za postignuće svrhe mjere upozorenja bez kažnjavanja.“

Članak 199.

„(2) Tko uvrijedi drugoga putem tiska, radija, televizije, pred više osoba, na javnom skupu ili na drugi način zbog čega je uvreda postala pristupačnom većem broju osoba, kaznit će se novčanom kaznom do stopedeset dnevnih dohodaka.“

PRAVO

I. NAVODNA POVREDA ČLANKA 10. KONVENCIJE

24. Podnositeljica zahtjeva prigovorila je da je njezina kaznena osuda dovela do povrede njezina prava na slobodu izražavanja zajamčenog člankom 10. Konvencije, koji glasi kako slijedi:

„1. Svatko ima pravo na slobodu izražavanja. To pravo obuhvaća slobodu mišljenja i slobodu primanja i širenja informacija i ideja bez miješanja javne vlasti i bez obzira na granice. Ovaj članak ne sprječava države da podvrgnu režimu dozvola ustanove koje obavljaju djelatnosti radija ili televizije te kinematografsku djelatnost.

2. Kako ostvarivanje tih sloboda obuhvaća dužnosti i odgovornosti, ono može biti podvrgnuto formalnostima, uvjetima, ograničenjima ili kaznama propisanim zakonom, koji su u demokratskom društvu nužni radi interesa državne sigurnosti, teritorijalne cjelovitosti ili javnog reda i mira, radi sprječavanja nereda ili zločina, radi zaštite zdravlja ili morala, radi zaštite ugleda ili prava drugih, radi sprječavanja odavanja povjerljivih informacija ili radi očuvanja autoriteta i nepristranosti sudbene vlasti.“

A. Dopuštenost

25. Sud primjećuje da ovaj prigovor nije ni očigledno neosnovan ni nedopušten po bilo kojoj drugoj osnovi navedenoj u članku 35. Konvencije. Stoga se mora proglasiti dopuštenim.

B. Osnovanost

1. Tvrdnje stranaka

(a) Podnositeljica zahtjeva

26. Podnositeljica zahtjeva tvrdila je da je samo ostvarivala svoje Ustavom zajamčeno pravo na odgovor na optužbe D.O.-a da je Udruga odgovorna za otmicu njegove maloljetne kćeri, a koje je on iznio u najčitanijim dnevnim novinama u zemlji, i to u tisku, koji je po svojoj prirodi

trajnji medij, dok je radijska emisija u kojoj je ona dala pobijanu izjavu izbrisana iz arhiva radijske postaje šezdeset dana nakon što je emitirana te nije ponovno emitirana.

27. Nadalje je objasnila da, iako je glavni razlog za gostovanje u radijskoj emisiji bio slučaj D.O.-a, raspravljalo se i o drugim poznatim slučajevima, a cjelokupna tema emisije zapravo se odnosila na nasilje nad ženama i manipulaciju medijima od strane počinitelja takvog nasilja. I D.O. je bio pozvan da sudjeluje u toj radijskoj emisiji, ali on nije odgovorio na taj poziv, ni prije ni tijekom emitiranja emisije, a ni poslije emitiranja.

28. Podnositeljica zahtjeva tvrdila je da je imala opravdane osnove za uvjerenje da je D.O. zlostavljao svoju suprugu, kao što su izravno svjedočenje žrtve, prekršajni postupak zbog obiteljskog nasilja u obitelji D.O.-a, desetljeće vlastitog iskustva u radu sa ženama žrtvama obiteljskog nasilja, te iskazi dvaju svjedoka u kaznenom postupku o intervencijama policije u obiteljskoj kući D.O.-a.

29. U svakom slučaju, čak i ako su bili ispunjeni objektivni elementi kaznenog djela uvrede, nije bio ispunjen i subjektivni element namjere. Stavlanje sporne izjave u puni kontekst dokazuje da su postojali razlozi za utvrđenje da ta izjava nije bila nezakonita, a to dokazuje i svojstvo u kojem je podnositeljica sudjelovala u emisiji.

30. Konačno, podnositeljica zahtjeva tvrdila je da je cilj privatne tužbe bio ograničiti njezin rad i rad sličnih udruga. Bila je osuđena u kaznenom postupku za kazneno djelo koje nije počinila, a tjeskoba zbog potencijalne tužbe za naknadu štete u određenoj je mjeri oblikovala njezino ponašanje u godinama nakon pobijane presude.

(b) Vlada

31. Vlada je potvrdila da je osuda podnositeljice zahtjeva za uvredu predstavljala miješanje u njezino pravo na slobodu izražavanja. Međutim, njezina izjava i način njezina govora, stavljani u kontekst predmetne radijske emisije, nisu se mogli smatrati opravdanom kritikom, te su stoga naškodili časti i ugledu D.O.-a. S obzirom na to, Vlada je tvrdila da je odluka o osudi podnositeljice zahtjeva bila zakonita, jer se temeljila na članku 199. stavku 2. Kaznenog zakona i cilj joj je bio zaštititi čast i ugled D.O.-a.

32. Kad je riječ o razmjernosti, Vlada je tvrdila da zaštita časti i ugleda osobe predstavlja društvenu potrebu u demokratskim društvima. Prihvaćajući da se dotični spor možda, u određenoj mjeri, odnosio na temu od javnog interesa, Vlada je naglasila da izjave podnositeljice zahtjeva nisu dane u kontekstu obrane ugleda Udruge ili pri ispunjavanju zadataka Udruge. Suprotno navodima podnositeljice zahtjeva, ona nije samo prenijela informacije koje je saznala od navodne žrtve, već je dala svoje mišljenje o tom pitanju. Osim toga, podnositeljica zahtjeva nije iznijela nijednu činjenicu ili dokaz u kaznenom postupku koji bi ukazivali na to da je stvarno imala opravdan razlog za uvjerenje da je D.O. zlostavljač. Činjenica da je D.O.

možda naškodilo ugledu Udruge nije podnositeljici zahtjeva, kao njezinoj predstavnici, dopuštala da ga vrijeđa.

33. Domaći su sudovi pažljivo ispitali relevantne izjave i kontekst u kojem su dane, kao i pitanje jesu li postojali razlozi za utvrđenje da izjave nisu bile nezakonite. Konačno, kazna izrečena podnositeljici zahtjeva bila je najblaža sankcija dostupna u kaznenom pravu, pa stoga nije mogla dovesti do toga da podnositeljica bude ograničena ili obeshrabrena u pogledu svojih daljnjih aktivnosti ili sudjelovanja u raspravama o obiteljskom nasilju. Naprotiv, kako je Vlada istaknula, čak i nakon osude, podnositeljica zahtjeva i Udruga nastavili su javno djelovati.

2. Ocjena Suda

(a) Je li došlo do miješanja

34. Vlada je priznala da je osuda podnositeljice zahtjeva za uvredu zbog izjava koje je dala u medijima predstavljala miješanje u njezino pravo na slobodu izražavanja zajamčeno člankom 10. stavkom 1. Konvencije (vidi stavak 31. ove presude). Sud ne vidi razlog da smatra drugačije.

(b) Zakonitost i legitiman cilj

35. Domaći su sudovi osudu podnositeljice zahtjeva temeljili na kaznenom djelu uvrede kako je predviđeno člankom 199. stavkom 2. Kaznenog zakona (vidi stavak 23. ove presude). Sud prihvaća da je miješanje u ovom predmetu bilo propisano zakonom.

36. Nadalje, nije bilo sporno da je miješanje u pravo podnositeljice zahtjeva težilo legitimnom cilju zaštite prava drugih, odnosno časti i ugleda D.O.-a.

37. Preostaje ispitati je li miješanje bilo „nužno u demokratskom društvu“.

(c) „Nužno u demokratskom društvu“

38. Sud napominje da se ovaj predmet odnosi na sukob između istodobnih prava, i to, s jedne strane, prava D.O.-a na ugled – koji je dio njegova privatnog života – i, s druge strane, prava podnositeljice zahtjeva na slobodu izražavanja. Opća načela koja proizlaze iz sudske prakse Suda u pogledu pretpostavke nužnosti u demokratskom društvu u ovoj vrsti predmeta sažeta su u nekoliko ranijih predmeta (vidi, među brojnim drugim izvorima prava, *Axel Springer AG protiv Njemačke* [VV], br. 39954/08, stavci 78. - 95., 7. veljače 2012.; i *Couderc i Hachette Filipacchi Associés protiv Francuske* [VV], br. 40454/07, stavci 82. - 93., 10. studenoga 2015.).

39. Zadatak je Suda u ovom predmetu ispitati jesu li prilikom svoje ocjene domaći sudovi primijenili kriterije utvrđene u njegovoj sudskoj praksi o ovoj temi i jesu li razlozi zbog kojih su donijeli pobijane odluke bili dovoljni i relevantni da opravdaju miješanje u pravo na slobodu izražavanja (vidi *Cicad*

protiv Švicarske, br. 17676/09, stavak 52., 7. lipnja 2016.). To će učiniti ispitujući kriterije utvrđene u njegovoj sudskoj praksi (vidi gore citirani predmet *Couderc i Hachette Filipacchi Associés*, stavak 93.) koji su relevantni za ovaj predmet.

(i) Doprinos raspravi od javnog interesa

40. U okviru članka 10. stavka 2. Konvencije postoji malo prostora za ograničenja rasprave o pitanjima od javnog interesa (vidi, među brojnim drugim izvorima prava, *Narodni List D.D. protiv Hrvatske*, br. 2782/12, stavak 60., 8. studenoga 2018.). Iz transkripta radijske emisije u ovom predmetu i tvrdnji podnositeljice zahtjeva proizlazi da se u radijskoj emisiji raspravljalo o slučaju obitelji D.O.-a i drugim slučajevima nasilja nad ženama s kojima je javnost dobro upoznata (vidi stavke 8. i 27. ove presude). Sud stoga smatra da je rasprava u ovom predmetu – o nasilju nad ženama i obiteljskom nasilju – očito bila rasprava od važnog javnog interesa i predmet društvene rasprave, i u relevantno vrijeme i danas.

(ii) Koliko je poznata dotična osoba i predmet izjave

41. Iako D.O. nije bio javna osoba, prije pobijane izjave podnositeljice zahtjeva dao je intervju u kojem je naveo da je udruga koju vodi podnositeljica odgovorna za otmicu njegove kćeri (vidi stavak 7. ove presude). S obzirom na to da je njegov intervju objavljen u nacionalnim dnevnim novinama, D.O. je tako ušao na poprište javne rasprave i stoga je trebao imati viši prag tolerancije prema bilo kojoj kritici koja mu je upućena (vidi *Bodrožić i Vujić protiv Srbije*, br. 38435/05, stavak 34., 23. lipnja 2009.).

(iii) Prethodno ponašanje dotične osobe

42. Sud ne može zanemariti činjenicu da je podnositeljica zahtjeva pobijane izjave dala tek nakon što je D.O. javno u medijima optužio udrugu kojom je upravljala za ozbiljno kazneno djelo. U takvim okolnostima, i s obzirom na to da pravo na ispravak ili odgovor, kao važan element slobode izražavanja, spada u područje primjene članka 10. Konvencije (vidi *Kaperzyński protiv Poljske*, br. 43206/07, stavak 66., 3. travnja 2012., i *Melnychuk protiv Ukrajine* (odl.), br. 28743/03, ECHR 2005-IX), od podnositeljice zahtjeva nije se moglo očekivati da ostane pasivna i da na isti način ne brani ugled Udruge (vidi *Marunić protiv Hrvatske*, br. 51706/11, stavak 52., 28. ožujka 2017.).

(iv) Sadržaj, oblik i posljedice objave

43. Sud je više puta ponovio da je potrebno razlikovati izjave o činjenicama i vrijednosne prosudbe (vidi, među brojnim drugim izvorima

prava, *Morice protiv Francuske* [VV], br. 29369/10, stavak 126., ECHR 2015) kao i da se člankom 10. štite ne samo „informacije“ ili „ideje“ koje su blagonaklono primljene ili se ne smatraju uvredljivima nego i one koje vrijeđaju, šokiraju ili uznemiruju (vidi, među brojnim drugim izvorima prava, *Handyside protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, 7. prosinca 1976., stavak 49., Serija A br. 24).

44. U ovom predmetu podnositeljica zahtjeva sudjelovala je, kao predstavnica Udruge, u radijskoj emisiji emitiranoj uživo na dan kad je objavljen intervju koji je D.O. dao u novinama. S obzirom na prirodu emitiranja uživo, podnositeljica zahtjeva imala je vrlo ograničenu mogućnost da preformulira, doradi ili povuče bilo koju izjavu prije nego što bude objavljena (usporedi *Reznik protiv Rusije*, br. 4977/05, stavak 44., 4. travnja 2013., i *Ghiulfer Predescu protiv Rumunjske*, br. 29751/09, stavak 52., 27. lipnja 2017.). Štoviše, Vlada nije osporila činjenicu da je i D.O. bio pozvan da sudjeluje u emisiji, ali se nije odazvao tom pozivu (vidi stavak 8. ove presude), te se stoga samovoljno odrekao mogućnosti da izravno odgovori na navode podnositeljice zahtjeva tijekom emisije.

45. Ocjenjujući prirodu pobijanih izjava, domaći sudovi ograničili svoju analizu na činjenicu da D.O. nikada nije bio osuđen za obiteljsko nasilje i da podnositeljica zahtjeva nikada nije tvrdila da sumnja ili zna da je protiv njega bio pokrenut kazneni postupak (vidi stavak 17. ove presude). Međutim, iako pravomoćna kaznena osuda predstavlja nepobitan dokaz da je neka osoba počinila kazneno djelo, Sud je već utvrdio da je nerazumno tako ograničiti način na koji se dokazuju navodi o kažnjivom ponašanju te osobe u kontekstu predmeta zbog klevete ili uvrede (vidi, s tim u vezi, *Kasabova protiv Bugarske*, br. 22385/03, stavak 62., 19. travnja 2011.).

46. Nadalje, iako je točno da su, zaključivši da je podnositeljica zahtjeva uvrijedila D.O.-a, domaći sudovi pobijanu izjavu okvalificirali kao vrijednosnu prosudbu, nisu uzeli u obzir da se ona odnosi na pitanje od javnog interesa niti su proveli analizu o tome je li podnositeljica zahtjeva imala opravdane razloge da vjeruje da je D.O. stvarno zlostavljao svoju suprugu, unatoč činjenici da je njezina udruga pružala utočište njegovoj supruzi nekoliko mjeseci (vidi stavak 6. ove presude) i da je tijekom kaznenog postupka nekoliko svjedoka iskazivalo da je u obitelji D.O.-a policija izvršila nekakve intervencije i da su postojali navodi o obiteljskom nasilju (vidi stavak 10. ove presude). Umjesto toga, sudovi su pobijane izjave tumačili prilično usko, kao negativno mišljenje podnositeljice zahtjeva o D.O.-u koje je bilo objektivno uvredljivo za njega (vidi stavak 17. ove presude).

(v) *Ozbiljnost sankcije*

47. Konačno, iako je kazna izrečena podnositeljici bila blaga, ipak je uključivala kaznenu osudu i posljedično upis u kaznenu evidenciju podnositeljice zahtjeva (vidi *Długolecki protiv Poljske*, br. 23806/03, stavci 44. - 45., 24. veljače 2009.). Nadalje, iako sama sankcija nije spriječila

podnositeljicu zahtjeva da i dalje sudjeluje u aktivnostima Udruge, ipak je predstavljala svojevrsno ograničenje koje ju je moglo obeshrabruti da u budućnosti promiče zakonske ciljeve Udruge (vidi *GRA Stiftung gegen Rassismus und Antisemitismus protiv Švicarske*, br. 18597/13, stavak 78., 9. siječnja 2018.), a kaznena osuda doista je povećala D.O.-ove izgleda za ostvarivanje naknade štete protiv podnositeljice zahtjeva u parničnom postupku.

(vi) *Zaključak*

48. U svjetlu gore navedenog, Sud smatra da domaći sudovi nisu iznijeli relevantno i dostatno obrazloženje za miješanje u slobodu izražavanja podnositeljice zahtjeva niti su vodili računa o načelima i kriterijima utvrđenima u sudskoj praksi Suda za uspostavljanje ravnoteže između te slobode i prava na poštovanje privatnog života. Konkretno, nisu uzeli u obzir činjenicu da je podnositeljica zahtjeva ostvarivala svoje pravo na odgovor u vezi s ozbiljnom optužbom iznesenom protiv udruge čija je predsjednica niti su proveli odgovarajuću analizu razmjernosti kako bi ocijenili cjelokupan kontekst u kojem su korišteni osporeni izrazi i njihovu činjeničnu osnovu. Stoga su prekoračili slobodu procjene koja im je dodijeljena i nisu uspostavili razumnu ravnotežu razmjernosti između mjera kojima se ograničava pravo podnositeljice zahtjeva na slobodu izražavanja i legitimnog cilja kojem se težilo.

49. Stoga je došlo do povrede članka 10. Konvencije.

II. NAVODNA POVREDA ČLANKA 6. KONVENCIJE

50. Podnositeljica zahtjeva prigovorila je da je kazneni postupak protiv nje bio nepošten jer je raspravni sud odbio ispitati voditelja radijske emisije i pozivao se na nezakonito pribavljene dokaze, protivno članku 6. stavku 1. i stavku 3. točki (d) Konvencije, koji glasi kako slijedi:

„... u slučaju podizanja optužnice za kazneno djelo protiv njega, svatko ima pravo da ... sud pravično... ispita njegov slučaj.“

51. Vlada je tvrdila da je podnositeljica zahtjeva imala pošteno suđenje u kojem je koristila sva svoja postupovna prava na osporavanje dopuštenosti dokaza i davanje primjedbi na sudska rješenja kojima su odbijeni njezini prijedlozi za ispitivanje svjedoka. Ustvrdila je i da su domaći sudovi pravilno razmotrili osnovanost njezinih primjedbi i prigovora.

52. Sud primjećuje da je ovaj prigovor povezan s onim koji je prethodno razmotren i stoga se isto tako mora proglasiti dopuštenim.

53. Imajući u vidu utvrđenje povezano s člankom 10. Konvencije, Sud smatra da nije potrebno ispitati je li došlo do povrede članka 6. u ovom predmetu (vidi, među drugim izvorima prava, *Standard Verlags GmbH i Krawagna-Pfeifer protiv Austrije*, br. 19710/02, stavak 65.,

2. studenoga 2006., i *Kwicień protiv Poljske*, br. 51744/99, stavak 62., 9. siječnja 2007.).

III. PRIMJENA ČLANKA 41. KONVENCIJE

54. Člankom 41. Konvencije propisano je:

„Ako Sud utvrdi da je došlo do povrede Konvencije i dodatnih protokola, a unutarnje pravo zainteresirane visoke ugovorne stranke omogućava samo djelomičnu odštetu, Sud će, prema potrebi, dodijeliti pravednu naknadu povrijeđenoj stranci.“

A. Šteta

55. Podnositeljica zahtjeva potraživala je 6.600,00 eura (EUR) na ime naknade nematerijalne štete.

56. Vlada je osporila to potraživanje.

57. Imajući u vidu sve okolnosti ovog predmeta, Sud prihvaća da je podnositeljica zahtjeva pretrpjela nematerijalnu štetu koja se ne može nadoknaditi samo utvrđivanjem povrede. Procjenjujući na pravičnoj osnovi, Sud podnositeljici zahtjeva dosuđuje potraživani iznos u cijelosti, uz sve poreze koji bi se mogli zaračunati.

B. Troškovi i izdaci

58. Podnositeljica zahtjeva potraživala je i 58.750,00 hrvatskih kuna (HRK – približno 8.000,00 EUR) na ime troškova i izdataka nastalih pred domaćim sudovima i pred ovim Sudom.

59. Vlada je osporila ta potraživanja.

60. Prema sudskoj praksi Suda, podnositelj zahtjeva ima pravo na naknadu troškova i izdataka samo u mjeri u kojoj je dokazano da su oni stvarno nastali i bili potrebni te da je njihova visina razumna. Sud u ovom predmetu, uzimajući u obzir dokumente koje posjeduje i prethodno navedene kriterije, smatra razumnim dosuditi iznos od 3.500,00 EUR, koji obuhvaća troškove po svim osnovama, uz sav porez koji bi mogao biti zaračunat podnositeljici zahtjeva.

C. Zatezna kamata

61. Sud smatra primjerenim da se stopa zatezne kamate temelji na najnižoj kreditnoj stopi Europske središnje banke uvećanoj za tri postotna boda.

IZ TIH RAZLOGA SUD JEDNOGLASNO

1. *utvrđuje* da je zahtjev dopušten u odnosu na prigovor podnositeljice zahtjeva na temelju članka 10. Konvencije;
2. *presuđuje* da je došlo do povrede članka 10. Konvencije;
3. *presuđuje* da nije potrebno ispitivati prigovor na temelju članka 6. Konvencije;
4. *presuđuje*
  - (a) da tužena država podnositeljici zahtjeva treba u roku od tri mjeseca isplatiti sljedeće iznose koje je potrebno preračunati u hrvatske kune po tečajnoj stopi važećoj na dan namirenja:
    - (i) 6.600,00 EUR (šest tisuća šeststo eura) na ime naknade nematerijalne štete, uvećano za sve poreze koji bi mogli biti zaračunati;
    - (ii) 3.500,00 EUR (tri tisuće petsto eura), na ime naknade troškova i izdataka, uvećano za sve poreze koji bi se mogli zaračunati podnositeljici zahtjeva;
  - (b) da se od proteka prethodno navedena tri mjeseca do namirenja plaća obična kamata koja je jednaka najnižoj kreditnoj stopi Europske središnje banke tijekom razdoblja neplaćanja, uvećanoj za tri postotna boda;
5. *odbija* preostali dio zahtjeva podnositeljice za pravednom naknadom.

Sastavljeno na engleskome jeziku i otpravljeno u pisanom obliku dana 10. prosinca 2020. u skladu s pravilom 77. stavcima 2. i 3. Poslovnika suda.

Renata Degener
Zamjenica tajnika

Linos-Alexandre Sicilianos
Predsjednik

Prevela prevoditeljska agencija Alkemist

ALKEMIST
European Translation Agency
ALKEMIST STUDIO d.o.o.
Miramarska 24/6, 10 000 Zagreb
OIB: 72466496524